

ایران، قطب ترانزیت انرژی در منطقه می شود

در سال های اخیر به دلیل تحریم و محدودیت های بین المللی، ایران از پروژه های انتقال انرژی در منطقه کنار گذاشته شده بود، اما حل مساله هسته ای و رفع تحریم ها می تواند ایران را به قطب و پل ارتباطی انرژی منطقه تبدیل کند.

در سال های اخیر به دلیل تحریم و محدودیت های بین المللی، ایران از پروژه های انتقال انرژی در منطقه کنار گذاشته شده بود، اما حل مساله هسته ای و رفع تحریم ها می تواند ایران را به قطب و پل ارتباطی انرژی منطقه تبدیل کند. به گزارش ایرنا، موقعیت جغرافیایی استراتژیک ایران، فرصتی را فراهم کرده که کشورمان بتواند به عنوان شاهراه ارتباطی و ترانزیتی منطقه نقش آفرینی کند.

قرار گرفتن تولیدکنندگان بزرگ نفت و گاز در منطقه و وجود بازار گسترده مصرف انرژی، شرایط مناسبی را ایجاد کرده تا ایران به محور ترانزیت و سوآپ نفت و فرآورده های نفتی در منطقه تبدیل شود.

بزرگترین ذخایر گازی و نفتی جهان در داخل ایران و یا کشورهای همسایه جای گرفته اند که برای انتقال آنها به مبادی مصرف، ایران می تواند سهمی مهم ایفا کند.

با وجود شرایط مناسب جغرافیایی که ایران داراست به دلیل تحریم و محدودیت های بین المللی، کشورمان قادر نبوده به خوبی از این امتیاز استفاده کند و در نتیجه ترکیه توانسته در غیاب ایران، خود را به عنوان مرکز و هاب انتقال انرژی در منطقه معرفی کند.

در سال های گذشته، با اعمال فشارهای سیاسی، ایران از بسیاری از طرح های انتقال منابع انرژی منطقه کنار گذاشته شد، اما وقوع تحولات جدید در مناسبات خارجی ایران و حل پرونده هسته ای ایران می تواند شرایط را به سود ایران تغییر داده و کشورمان را در جایگاه واقعی خود قرار دهد.

طرح های زیادی برای انتقال گاز منطقه آسیای مرکزی به بازارهای اروپا در دستور کار قرار دارد که بهترین و به صرفه ترین مسیر انتقال آن از داخل خاک ایران می گذرد، اما به دلیل فشارهای سیاسی، قرار است که خطوط جدید انتقال آنها از داخل دریای خزر عبور کند که علاوه بر هزینه زیاد، عواقب زیست محیطی را نیز به دنبال دارد.

علاوه بر آسیای مرکزی، ذخایر بزرگ گازی نیز در خلیج فارس قرار گرفته که برای انتقال آنها به بازارهای مصرف، بهترین مسیر از داخل کشورمان می گذرد.

همچنین از طریق ترانزیت و سوآپ، همسایگان شمالی ایران، بخشی از فرآورده های نفتی خود را از طریق کشورمان به بازارهای هدف ارسال می کنند که این اقدام، موقعیت بی نظیر ایران به عنوان شاهراهی امن برای انتقال انرژی را تقویت می کند.

بهره گیری ایران از این موقعیت استراتژیک، نقش مهمی را در همگرایی سیاسی و اقتصادی همسایگان با کشورمان ایفا خواهد کرد.

با توجه به مزایایی که ترانزیت و سوآپ فرآورده های نفتی به دنبال دارد، وزارت نفت اقداماتی را برای احیای آن در دستور کار قرار داده و براساس آن، زیرساخت های لازم را نیز توسعه داده است.

در تازه ترین گام برای تثبیت جایگاه ایران به عنوان مرکز و محور ترانزیت انرژی در منطقه، عباس کاظمی مدیرعامل شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده های نفتی سوآپ از برنامه ریزی برای افزایش ترانزیت و سوآپ فرآورده های نفتی بین کشورهای منطقه خبر داد.

مدیرعامل شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده های نفتی سوآپ را یکی از راههای تجارت فرآورده های نفتی عنوان کرد و اظهار داشت: سوآپ فرآورده طبق روال گذشته برقرار است و این عملیات از کشورهای حاشیه شمالی و در جنوب به عراق و افغانستان، توسط بازرگانان ما انجام می شود.

وی با اشاره به مازاد فرآورده های نفتی بر افزایش صادرات در سال جدید، اظهار داشت: برای نخستین بار در سالهای اخیر، روند صادرات فرآورده های نفتی روبه افزایش است.

کازمی با بیان اینکه با افزایش تولید گاز در کشور با مازاد فرآورده نفتی روبرو هستیم، ادامه داد: هدف ما حضور هر چه بیشتر در بازارهای خارجی با تولید فرآورده های داخلی است.

وی افزود: هم اکنون تمام فرآورده های نفتی به جز بنزین در کشور مازاد دارد و قرار است با روشهای مختلف به بازارهای هدف صادر شود.

مدیرعامل شرکت پخش فرآورده های نفتی ایران نیز پیش از این در خصوص سوآپ و ترانزیت فرآورده های نفتی، گفته بود: افزایش سوآپ کشور در دست بررسی است و در صورت صلاحدید و وجود صرفه اقتصادی افزایش خواهد یافت.

وی سوآپ را شامل سه فرآورده نفت گاز، نفت کوره و گاز مایع دانست و گفته بود: سال ۱۳۹۳، ۲۳ هزار تن گاز مایع، ۸۶ هزار تن نفت کوره و ۳۸ هزار تن نفت گاز سوآپ شد.

از جمله مزایای سوآپ، صرفه جویی در هزینه های حمل و نقل فرآورده های نفتی از مبادی تولید در جنوب کشور به مناطق شمالی و آزاد شدن بخشی از ناوگان حمل و نقل سوخت است.

از طریق سوآپ، از یک طرف نفت خام تولیدی همسایگان شمالی، توسط ایران از طریق بنادر جنوبی ایران صادر و از طرف دیگر، نیازهای نفتی و گازی مناطق شمالی کشورمان به شکل ساده تری تامین می شود.

از جمله مزیت های دیگر سوآپ نفتی برای کشورمان دسترسی به درآمد ترانزیتی حاصل از این انتقال است.

با وجود مزایای فراوانی که سوآپ نفت و فرآورده های نفتی برای کشورمان داشت به یکباره وزارت نفت دولت دهم در اقدامی نسنجیده اعلام کرد که سوآپ نفت متوقف می شود.

این اقدام عجولانه با انتقاداتی در دولت قبل مواجه شد به طوری که غلامحسین نوذری وزیر اسبق نفت در واکنش به این اقدام، اظهار داشت: سوآپ نفت امری استراتژیک و فرصتی است که باید جدی گرفته شود.

توقف سوآپ، مشکلاتی را ایجاد کرد که از جمله مهم ترین آنها، تضعیف جایگاه استراتژیک ایران به عنوان شاهراه انتقال انرژی است.

به گفته معاون برنامه ریزی و نظارت بر منابع هیدروکربوری وزیر نفت، پس از توقف سوآپ توسط ایران، بازارهای ما از دست رفت و کشورهای حاشیه دریای خزر با دور زدن ایران، محصولات نفتی خود را از سایر مسیرها به بازارهای بین المللی عرضه کردند.

بزرگترین برنده توقف سوآپ توسط ایران، ترکیه بود به طوری که پس از لغو سوآپ، همه نگاه ها به سوی ترکیه معطوف شد و این کشور توانست از طریق جلب اعتماد کشورهای تولیدکننده و مصرف کننده نفت و گاز، موقعیت خود به عنوان مسیر ترانزیتی امن و باثبات را تحکیم کند.

اگرچه برای تبدیل ایران به شاهراه ترانزیت انرژی منطقه، راهی سخت و ناهموار در پیش رو قرار دارد، اما رفع تحریم ها و فشارهای بین المللی می تواند شرایط را به سرعت به سود ایران تغییر دهد.